

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויחי

(חלק טו — שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויחי ב

432

ב. עוד ענין בזה:

כפי שנתבאר פעמים רבות, אצל צדיקים – ובפרט אצל האבות והשכטים – אין מקום לטעות ח"ו; ובפרט בעניניהם הכתובים בתורת אמת, שהם בודאי ענינים אמיתיים⁴ ונצחיים⁵, וכיון שתורה היא (מלשון) הוראה⁶ – הרי זו גם הוראה נצחית לכל אחד מישראל בכל הדורות.

ומזה מובן, שטענת יוסף, כי זה הבכור שים ימינך על ראשו" (דמנשה) לא היתה מפני שטעה ח"ו ולא ידע ש"אחיו הקטן יגדל ממנו", אלא מפני שסבר שמעלת מנשה [שמצדה, זה הבכור" (כנ"ל ס"א)] גוברת על מעלת אפרים.

והיינו, שב' הענינים – הן מה שסבר יוסף שמעלת מנשה גדולה יותר, והן שיטתו של יעקב שאפרים נעלה יותר – אמיתיים הם: מצד ענינו (ועבודתו) של יוסף – מנשה נעלה יותר⁷, ומצד ענינו (ועבודתו) של יעקב – אפרים הוא הנעלה יותר.

ולכן רואים אנו, שבנוגע ל"וליוסף יולד שני בנים" הרי, הבכור מנשה,"

א. בפרשתנו¹ מסופר שכאשר העמיד יוסף את שני בניו, אפרים ומנשה, לפני יעקב, כדי שיברכם, שם יעקב את ידו הימנית על ראש אפרים, ואת ידו השמאלית על ראש מנשה. כאשר ראה זאת יוסף, "וירע בעיניו גו' ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה (מנשה) הבכור שים ימינך על ראשו". ועל כך ענה יעקב, "ידעתי בני ידעתי גם הוא גו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו גו' וישם את אפרים לפני מנשה".

וצריך להבין: היסוד לזה שהבכור מקבל ברכה גדולה משאר אחיו, הוא לפי שלבכור ישנה מעלה וחשיבות על פני שאר האחים². וא"כ, כיון שאפרים הוא גדול במעלה ממנשה³ ("אחיו הקטן יגדל ממנו"), מדוע נקבע מלמעלה שמנשה יהי' הבכור לגבי אפרים?

ומזה משמע, שאע"פ ש"אחיו הקטן יגדל ממנו גו'", ישנה מעלה במנשה לגבי אפרים, ומצד מעלה זו הרי הוא בכורו של יוסף;

ורק בנוגע לברכת יעקב ישנה חשיבות לענין זה אשר בו אפרים נעלה ממנשה, ולכן – "וישם את אפרים לפני מנשה".

(4) וצ"ע מוצא לא, לב) ובפרש"י שם.
 (5) בלשון התניא (רפ"ז): והתורה היא נצחית. וראה לקו"ש ח"ה ע' 240 ואילך, וש"נ.
 (5*) זח"ג נג, ב.
 (6) ועפ"ז יומתק שבברכת יעקב ליוסף, המלאך גו' יברך את הנערים גו'" (מת, טו"ז) (בלשון רש"י שם. וראה משכיל לדוד שם) – מנשה קודם לאפרים – אף שזה הי' לאחרי ש"שכל את ידיו" (שם, יד).

(1) פרשתנו מת, יג"כ.

(2) ראה פרשתנו מט, ג: ראובן בכורי אתה גו' יתר שאת ויתר עז. ובדרז"ל עה"פ.

(3) עד שיעקב לא הי' יכול לברך את מנשה שיגדל מאפרים, כי בשרש, אפרים קודם למנשה (לקו"ת ראה יט, א. ד"ה כה תברכו הב' תרכ"ו. ובכ"מ).

על העילוי והיתרון („הפרני“) שנתקיים בו במצרים.

וב' ענינים אלו קשורים לב' האופנים¹⁵ בעבודת בני ישראל „בארץ עניי“, בגלות:

אופן אחד הוא: האדם עמל ומתייגע שלא להיות מושפע מסביבתו, עי"ז שנאחז בקשר עם „בית אבי“ (המצב שהיה בו קודם הירידה בגלות); הוא מזכיר לעצמו בכל עת שהוא נמצא במצב ש„מנשה“ ומשכח את „בית אבי“ – וזה פועל שלא ישכח.

אופן שני הוא: הוא נמצא (ועבודתו היא) בתוך „ארץ עניי“, בחושך הגלות – ואף באופן שהזכרון ד„בית אבי“ אינו קיים (בתוקף כ"כ) אצלו – ושם מתייגע הוא (להאיר את חושך הגלות באור הקדושה; ועי"ז נעשה עילוי ויתרון גם באדם העובד) עד אשר – „הפרני אלקים בארץ עניי“.

ד. זהו הטעם לכך שאפרים „יגדל ממנו“ (ממנשה), לפי שתכלית העילוי של הירידה למצרים (ושל הגלות בכלל) היא ירידה צורך עלי, למעלה יותר מקודם הירידה (לא רק העדר השכחה ד„בית אבי“, אלא (בעיקר) הפעולה בגלות), שיתוסף יתרון ע"י הירידה – „הפרני אלקים בארץ עניי“.

לאידך, מנשה הוא הבכור. לפי שב„לידה“¹⁶ (והתגלות), דהיינו בעבודה בגלוי ובפועל – מנשה קודם לאפרים: קודם שיוכל האדם לפעול ב„ארץ עניי“ (שיבוא לידי „הפרני

ובבכור נמצא כח האב יותר מאשר בשאר ילדיו; משא"כ ביחסם ליעקב – „שני בניך גו' לי הם (ובסדר): אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי“⁸ – אפרים לפני מנשה, והרי הוא „כראובן“ בכור יעקב¹⁰.

ג. החילוק בין מנשה לאפרים – והביאור בזה שהעילוי של מנשה שייך ליוסף, ושל אפרים (לכרכת) יעקב – יובן מן החילוק בשמותיהם:

שני השמות – „מנשה“ על שם „כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי“¹¹ ו„אפרים“ על שם „כי הפרני אלקים בארץ עניי“¹² – מבטאים את רגשי הלב שעוררה הירידה במצרים אצל יוסף, אלא שבשני קצוות הפכיים:

השם „מנשה“ מזכיר ליוסף „כי נשני גו' בית אבי“ (היינו, שהוא נמצא במקום שמרחיק¹³ (משכח) מ„בית אבי“), ומבטא את תשוקתו¹⁴ (שלא לשכוח, אלא) להשאר קשור ל„בית אבי“; משא"כ „אפרים“ – „הפרני אלקים בארץ עניי“ ענינו שבח והודאה

(7) ראה שער המצות (להאריז"ל) פ' יתרו. ל"ת פ' וירא.

(8) פרשתנו מת, ה.

(9) להעיר מרש"י פרשתנו (מת, א), דאפרים הי' רגיל לפני יעקב בתלמוד. וראה ויקר"פ ב"ב, ג. (10) ראה אלשיך עה"פ. מדרש הגדול. וראה

ב"ר פ"ו, ד. פס"ר רפ"ג.

(11) מקץ מא, נא.

(12) שם, נב.

(13) רש"י וישלח לב, לג. – עפ"ז מתורץ העדר פרש"י ב„נשני“ (משא"כ הראב"ע, הרשב"ם וכו'). וכן לא ב„הפרני“ שמוכן מפרש"י תולדות כו, כב.

(14) עפ"ז מובן הטעם לנתינת שם „מנשה“ – על שם שנסוהו כל בית אביו (כקושיית האלשיך עה"פ).

(15) להעיר מנועם אלימלך פרשתנו מת, יג.

(16) להעיר מרש"י תולדות כה, כו.

רק להשאר בשלימות באופן שהגלות לא תפעל בו כל ירידה, אלא אדרבה] לפעול על סביבתו ולרוממה לדרגתו הוא, עד להפיכת חושך הגלות לאור.

אבל ב' ענינים אלו הם רק עילוי ויתרון הנוספים בנשמה מצד עצמה, ואין זאת אלא שעילוי זה (שישנו בנשמה) מתגלה דוקא ע"י העבודה בגלות.

אבל באמת נוסף בנשמה (מצד עבודתה בגלות) ענין נעלה יותר:

ג) ע"י הפיכת חושך הגלות לאור נפעל בנשמה יתרון שאין בה מצד עצמה – בדוגמת הבעל תשובה שבידו גם זכויות שנעשו מזדונות, משא"כ צדיק²².

ו. ובזה יובן החילוק בין מנשה לאפרים:

הן אפרים והן מנשה הרי הם בנים ליוסף, המבטאים את ענינו – „יוסף“ על שם „יוסף ה' לי בן אחר“²³, דהיינו ההוספה שנפעלת ע"י העבודה בגלות (לעשות מ„אחר“ – סטרא אחרא – „בן“²⁴); אלא שבזה גופא יש ב' דרגות²⁵:

„מנשה“ – תוקף הזכרון ד„בית אבי“ (כנ"ל) – תוקף הנשמה שנתגלה אצל יוסף ע"י עבודתו במצרים; ואילו

אלקים) – עשה טוב¹⁷, מוכרח הוא להזהר ולהשמר לבל יושפע מחושך הגלות – סור מרע¹⁷ – על ידי זכרון תמידי של (וקשר עם) „בית אבי“.

אבל מאחר שהכוונה היא העלי' – אפרים, על כן בברכת יעקב¹⁸ – הברכה ונתנית הכח מלמעלה¹⁹ עבור עבודת הגלות – אפרים חשוב יותר, „וישם את אפרים לפני מנשה“.

ה. הסברת הענין בעומק יותר:

בהעילוי והיתרון הנפעל באדם מישראל ע"י העבודה (בחושך הגלות, כמה ענינים:

א) הירידה מעוררת את תוקף הנשמה שלא להתפעל מחושך הגלות. וכשם שדוקא כאשר ישנו מנגד הדבר מעורר את מדת הנצחון²⁰. וע"ד מה שנאמר: צמאה לך נפשי גו' (להיותו) בארץ ציה גו' (והלואי אשר) כן בקודש חזיתך²¹.

ב) בעומק יותר: ע"י ירידה גדולה מתגלה ומתעורר תוקף הנשמה, שאין בו כל הגבלות, ומצד זה יש בכחו [לא

17) ראה במקומות שצויינו בהערה 10, דאפרים הוא כראובן ומנשה כשמעון, ובתו"א (ריש פרשתנו) דראובן – חסד, ושמעון – גבורה. 18) היינו כמו שהוא בשרש – ראה בהנסמן לעיל הערה 3.

19) וכן מצד האדם. דאף שבהעבודה בנפש מנשה קודם (כנ"ל) – הנה בהכנה להעבודה אפרים קודם. כי קודם שירוד בגלות צ"ל הידיעה שהירידה היא צורך עלי, ורק ע"ז גם התחלת העבודה (סו"מ – שלא ישכח „בית אבי“) תהי' כדבעי.

20) ראה תורת חיים שמות ד"ה צדקת פרזונו (שכג, א ואילך). המשך באתי לגני השי"ת פ"א.

21) תהלים סג, ב. תורת הבעש"ט – כש"ט הוספות ס' נב. וש"נ.

22) ודוגמתו בכל אדם: נרוצה ובכל מאדך שנעשה בנפ"א ע"י נפ"ב (תו"א לט, ג"ד. וראה בארוכה ס' הערכים חב"ד ע' אהבת ה' – ההוספה שבה ע"י נה"ב, וש"נ).

23) ויצא ל, כד.

24) אוה"ת עה"פ. פרשתנו שפו, א"ב. ובכ"מ.

25) להעיר מהמשך תרס"ו (ע' שפד) שביוסף יש ב' ענינים: כמו שהי' אצל יעקב כו', וכאשר נתרחק מאביו כו' שאז דוקא הצליח ביותר.

בפשטות: בזה שלמרות לידתם במצרים וגידולם בסביבה שבה יעקב לא נמצא, מכל מקום התנהגו כראוי לנכדיו של יעקב אבינו, הרי לי הם – בכך באה לידי ביטוי השלימות האמיתית דיעקב.²⁷

ח. עפ"י יובן גם מדוע בענין זה הקדים יעקב את אפרים למנשה (כנ"ל ס"ב):

מאחר שמנשה מורה על כך שהזכרון והשייכות ל"בית אבי" לא נפסקו (כנ"ל בארוכה), נמצא, שמצד אופן עבודה זה אין כאן מצב אמיתי ד"טו בואי אליך מצרימה" – כיון שישנו כל העת (הזכרון של) "בית אבי";

אמיתית המצב ד"טו בואי אליך מצרימה" היא באופן העבודה דאפרים, המורה על המצאו "בארץ עניי", באופן שהקשר עם יעקב ("בית אבי") אינו נראה (בחיצוניות) – ואעפ"כ הרי הוא עובד עבודתו באופן שניכר בו שהוא נכדו של יעקב אבינו.

ט. מבואר בחסידות²⁸, שמדתו של יעקב היא מדת האמת המבריה מן הקצה אל הקצה²⁹, מן הקצה הכי עליון עד לקצה הכי תחתון; וענין זה מתקיים בפועל ע"י יוסף – כיון שמדריגת

"אפרים" מורה על יתרון האור הנמשך מן החושך עצמו – "הפרני אלקים (דוקא) בארץ עניי".

וכיון שהעילוי הגבוה ביותר הוא יתרון זה, הנמשך מן החושך עצמו – לפיכך אפרים נעלה ממנשה.

ז. אלא שלפי זה קשה יותר להבין את השייכות דמנשה ליוסף דאפרים ליעקב. דלכאורה, ע"פ הנ"ל הי' צריך להיות להפך:

"מנשה", הבא להזכיר את "בית אבי" (כנ"ל) – צריכה להיות לו יותר שייכות ליעקב, ואפרים – "הפרני אלקים בארץ עניי" – צריך להיות שייך ליוסף, להוספה הבאה ע"י העבודה ד"יוסף ה' לי בן אחר"²⁵?

ויובן זה בהקדם הביאור בפסוק³⁰ ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי" – דאינו מובן²⁶:

לכאורה די הי' לומר בקיצור ועתה שני בניך אפרים ומנשה לי הם כראובן ושמעון יהיו לי". ומהי האריכות בפסוק "הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה"?

ויש לומר, שאין זה סימן בלבד מי מבניו של יוסף נכללים במנין השבטים – אלא זהו (גם) טעם והסברה, מדוע שייכים הם ליעקב ("לי הם"): מצד זה שנולדו ליוסף "בארץ מצרים", ועוד זאת – "טו בואי אליך מצרימה", על כן – "לי הם".

²⁵* וראה אוה"ת ירמ' ע' שעחשפא.

²⁶ ראה גם אלשיך ועוד עה"פ. רמב"ן

מה, טו.

²⁷ דיעקב (דוקא) מטתו שלימה (ויק"ר פלו', ה. פרש"י פרשתנו מז, לא. וראה פסחים נו, א. ועוד).

²⁸ ביאורו"ז (לאדהאמ"צ) כט, ג ואילך. להצ"צ ע' קסח ואילך. אוה"ת פרשתנו ד"ה בן פורת וביאורו (שפה, ב ואילך. כרך ו' – תתשמז, ב ואילך). שם (כרך ה') תתקצג, ב ואילך. (כרך ו') תתשכב, ב ואילך.

²⁹ זח"ב קעה, ריש ע"ב. תניא ספ"ג.

אצל יוסף, גם כפי שירד למצרים (עולמות ב"ע), מאירה מדריגת יעקב – אצילות – בגילוי. וכיון שבעבודתו מאירה בגילוי ההשפעה דיעקב, שלמעלה ממצרים (בי"ע)³⁴, כנ"ל – הרי שמלכתחילה אין נתינת מקום להעלם והסתר דמצרים, ואדרבה – הוא שולט במצרים;

ונמצא, שמצד עבודת יוסף עדיין לא היתה הירידה (והעבודה) האמיתית בהחושך דמצרים ממש [קצה הכי תחתון] – באופן שהחושך מנגד לאור הקדושה,

437 [וכפי שהיתה המציאות בפשטות, שכל זמן שיוסף חי לא הי' מקום כלל לגזירות על בני ישראל, והרי זה כאילו טרם ירדו למצרים; ורק כאשר „מת יוסף“ הנה „כאילו אותו היום נכנסו למצרים“^{34*}];

ודוקא ע"י „שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באוי אליך מצרימה“ – העבודה במקום ש(מדריגת) יעקב אינה נראית בו, בהחושך דמצרים – המעלים ומסתיר ומנגד לקדושה – נפעלת השלימות דיעקב, שמבריח מן הקצה (הכי עליון) אל הקצה (הכי תחתון)³⁵.

יעקב (מצד עצמו) היא אצילות, למעלה מעולמות ב"ע, ויוסף ממשך את מדריגת יעקב (אצילות) למטה בעולמות ב"ע, עד לעולם הזה התחתון (קצה הכי תחתון).

[וזהו הטעם הפנימי לכך שירידת יעקב למצרים – מצרים וגבולים (עולמות ב"ע) – באה ע"י יוסף].

וכן הוא בנוגע לקצה העליון: דוקא ע"י אתהפכא חשוכא (דעולמות ב"ע) לנהורא – „יוסף ה' לי בן אחר“ – נעשה יתרון האור מן החשך, למעלה מאצילות (מדריגת יעקב מצד עצמו)³⁰.

ובזה מבואר³¹ גם הטעם ש"י השנה שהי' יעקב במצרים היו שנותיו הכי טובות – „ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה“³², כי דוקא ע"י הירידה למצרים הגיע אל שלימותו, מבריח מן הקצה (הכי עליון) אל הקצה (הכי תחתון).

יוד. מכיון שאפרים ומנשה ממלאים את מקומו של יוסף במנין השבטים – מובן, שענינים הוא „מעין“ ד„(תולדות יעקב) יוסף“³³, היינו, המשכת עיני יעקב למטה בארץ מצרים – ובזה יש בהם מעלה לגבי יוסף:

(34) ראה בארוכה בביאורו ו' אוה"ת שצויינו בהערה 28 (ועוד) – שהבירור דיוסף הוא „להעלות מבריא לאצילות להיות בבחי' אצילות ממש“.

(34*) שמו"ר פ"א, ד. תנחומא שמות ג. וראה בארוכה בכ"ז – לקו"ש ח"ו ע' 31 ואילך.

(35) ראה ע"ד לקו"ש ח"י ע' 164 הערה (32) – במעלת השבטים [שהם בני"ע, ועבודתם בירור מעולם הפרוד כו' – ראה בהנסמן בהערה 34] לגבי יוסף, עיי"ש. ולהעיר ג"כ מפלח הרמון פרשתנו (קכא, סע"א), ד(גם) זה שהשבטים

(30) ראה בארוכה אוה"ת ד"ה בן פורת שם. ולהעיר ג"כ מאוה"ת שם שנד, סע"א. כרך ו' תתשכג, סע"א.

(31) ביאורו שם. אוה"ת (כרך ה' וכרך ו') שם.

(32) ריש פרשתנו. בעה"ט (ועוד) עה"פ. תורת אדה"ז (היום יום ע' יב. נת' בארוכה בלקו"ש ח"י ע' 160 ואילך). וראה גם זה פרשתנו רטז, ב.

(33) וישב לו, ב. ראה בארוכה במקומות שצויינו בהערה 28. וראה אוה"ת ירמי' שם (סק"א) בנוגע לאפרים.

מצד גילוי האצילות (יעקב)³⁹ בבי"ע (מצרים).

ויתרון האור הנמשך מן החושך
גוף – נפעל (בעיקר⁴⁰) ע"י העבודה
בהחושך דמצרים במקום שאין נראית
בו השפעת יעקב³⁹ – „בניך הנולדים
לך בארץ מצרים עד בואי אליך גו”.

יב. ע"פ כל הנ"ל תובן השייכות
דמנשה ליוסף (שמצדה הרי הוא בכור
יוסף), ודאפרים ליעקב⁴⁰:

מאחר שענינו של מנשה הוא
לגלות את הזכרון ד„בית אבי” (וע"י זה
הרי הוא מהפך את החושך דמצרים)
– הרי זה בדוגמת⁴¹ עבודת יוסף
הממשיכה (בגילוי) את עניני יעקב
למטה בבי"ע ועי"ז נפעלת האתהפכא.

אבל השלימות דיעקב היא דוקא
ביתרון האור מן החושך עצמו הנפעל
ע"י אפרים⁴¹ – „הפרני אלקים בארץ
עניי”.

(39) כהחילוק דהפיכת החושך מצד אור
והפיכת החושך מצד עצמו (המשך תער"ב ח"ג
ע' אשכנז ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ט ע'
63 ואילך).

(40) גם כשהפיכת החושך היא מצד אור,
נעשה יתרון בהאור מן החושך עצמו – אבל
אמיתית יתרון זה (מצד אמיתית שורש החושך)
הוא כאשר הפיכת החושך היא מצד עצמו,
כמובן מהמבואר בהמשך תער"ב שם (בענין אין
הגבורות נמתקין אלא בשרשן דוקא, עיי"ש).

(40*) להעיר ג"כ מנועם אלימלך (צויין לעיל
הערה 15).

(41) אבל לא ממש, כי ביוסף האיר בחי' יעקב
בגילוי, משא"כ במנשה שהי' רק זכרון כו' של
„בית אבי” (כפשטות הענינים, שנולד „עד בואי
אליך מצרימה”).

(41*) וצ"ע (וכן בהמבואר לעיל סעיף ח'
ובהערה 35) מאוה"ת ירמי' שם (סק"א, ח) –

יא. ג' האופנים הנ"ל – (א) יעקב,
שמצד עצמו הוא למעלה ממצרים, (ב)
יוסף, המאיר את מצרים מכח השפעת
יעקב; (ג) בני יוסף, היורדים אל
החושך דמצרים כפי שהוא מצד עצמו
– מתאימים, בכללות, לג' הענינים
הנ"ל (ס"ה) בהיתרון הבא ע"י הירידה
בגלות:

בענין הראשון – שמצד תוקף
הנשמה שלמעלה אין הגלות יכולה
לפעול ירידה בהנשמה (אבל אין
אתהפכא בחושך הגלות גופא) –
נמצא, שהנשמה נשארת כביכול
בהבדלה, למעלה מן הגלות [בדוגמת
יעקב³⁶, שמצד עצמו הרי הוא למעלה
מן הירידה למצרים³⁷];

הענין השני – שלגבי תוקף הנשמה
אין שייך שום מנגד, וממילא מתהפך
גם חושך הגלות לאור – הוא
בדוגמת עבודת יוסף³⁸, הממשיכה את
מדריגתו של יעקב למטה במצרים, כך
שהאתהפכא חשוכא לנהורא נפעלת

מאירים כבריאה הוא מצד שרשם מבחי' יעקב
שבכחו להברית מן הקצה אל הקצה כו'.

(36) ראה אוה"ת ביאור לד"ה בן פורת (שפה,
ב ואילך. (כרך ו') תתשמ"ו, ב ואילך), שיעקב הוא
ראשית הקו, למעלה מביירוים דבי"ע (ראה שם
תתשמ"א).

(37) ולכן (גם) בירידתו למצרים נשאר
למעלה מן החושך דמצרים.

אלא שמ"מ יש בזה יתרון לגבי מדריגתו
קודם שירד למצרים – כי דוקא עי"ז שגם
במקום החושך נשאר האור בתקפו, ניכר בזה
יתרון האור (שביכולתו להאיר גם במקום החושך)
– ראה בארוכה לקו"ש שם ע' 163.

(38) ראה אוה"ת שבערה³⁶, שיוסף הוא
סיום הקו, שע"י הם הביירוים דבי"ע (יוסף גו'
בן אהרן).

אבל לאידיך עליו לדעת, שכל זמן שהוא נמצא בשליחותו בגלות, אסור לו להסתפק בהעבודה דמנשה – הזהירות והשמירה (בלבד) ש"בית אבי" לא ישכח ממנו ושלא יושפע מסביבתו –

עבודה זו היא הכנה לתכלית המכוון, "הפרני אלקים בארץ דניי"⁴⁶ – להאיר את חושך הגלות בנר מצוה ותורה אור, עד להפיכת חושך הגלות לאור, וליילה כיום יאיר⁴⁷.

(משיחת ש"פ ויחי תש"ל)

יג. בני ישראל נקראו על שם יוסף – נוהג כצאן יוסף⁴². ומזה מובן, שאצל כל אחד מבני ישראל צריכות להיות ב' העבודות, הן דמנשה והן דאפרים⁴³:

לכל לראש צריכה להיות שאיפתו ותשוקתו להיות ב"בית אבי" – להיות במצב שלמעלה מגלות; וירידתו אל העולם העולם (כדי לברר את הגלות) אינה אלא להיותו "אנוס על פי הדבור"⁴⁴; וממילא, תכף כשמסיים את שליחותו במקום הגלות שאליו נשלח ע"פ ההשגחה העליונה – הרי הוא "בורח" מיד למקום אשר בו יוכל להתמסר לגמרי לעניני קדושה, תורה ועבודה⁴⁵.

שאפרים הוא מאצילות כמו יוסף, למעלה מן השבטים (שהם בבי"ע).

(42) תהלים פ, ב. רש"י ומצו"ד שם.

(43) ולהעיר מברכת יעקב – "בך יברך

(כא"א א) (מישראל גו' ישימך אלקים כאפרים וכמנשה" (פרשתנו מח, כ).

(44) הגדה של פסח. וראה שבת פט, ב. –

ואין מזה סתירה לזה שהעבודה דאפרים (דלקמן בפנים) צ"ל מתוך שמחה, כמשנ"ת בשיחת ל"ג בעומר תשל"ח. ועוד.

(45) ראה בארוכה שיחת מוצאי ש"פ שמיני

תשל"ח, שזוהי ההוראה ממרדכי שעלה לא"י (עזרא ב, ב) אף שהי' משנה למלך כו', ע"ש באורך.

(46) להעיר דבני נק' ע"ש אפרים (ירמי' לא, יט. ועוד) ולא ע"ש מנשה (רמב"ן פרשתנו מח, טז).

(47) תהלים קלט, יב – והיינו שהחושך יאיר מצד עצמו (ראה ס' הערכים-חב"ד ערך אור ביחס לחושך ע' תקצז, ושי"נ. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שמו).

